

ANALIZA RYNKU TURYSTYCZNEGO **JAMAJKI**

Katarzyna Szczerkowska
II SUM TiR/z
GR. T3

Spis treści:

1. Informacje ogólne	3
1.1. Wprowadzenie	3
1.1.1. Położenie (geografia)	3
1.1.2. Demografia	4
1.1.3. Gospodarka	4
1.1.4. Rys historyczny	5
1.2. Warunki rozwoju turystyki	6
1.2.1. Naturalne warunki rozwoju turystyki	6
1.2.2. Regiony koncentracji ruchu turystycznego	7
2. Analiza rynku turystycznego Jamajki	12
2.1. Rynek recepcji turystycznej	12
2.1.1. Wielkość i struktura przyjazdów	12
2.1.2. Dochody z turystyki przyjazdowej	15
2.1.3. Cele przyjazdów	17
2.1.4. Długość pobytu	19
2.1.5. Środki lokomocji	20
2.2. Profile turystów przyjeżdżających na Jamajkę	23
2.3. Baza turystyczna i infrastruktura	25
2.3.1. Baza hotelarska	25
2.3.2. Baza komunikacyjna	27
2.3.3. System dystrybucji usług turystycznych	28
3. Podsumowanie i analiza SWOT	31
Bibliografia	32
Spis tabel	32
Spis rycin	33
Załączniki	34

ROZDZIAŁ I - INFORMACJE OGÓLNE

1.1. Wprowadzenie

1.1.1. Położenie, powierzchnia.

Jamajka to państwo w Ameryce Środkowej, położone na wyspie o tej samej nazwie, na Morzu Karaibskim, w archipelagu Wielkich Antyli. „Do Jamajki należą również dwie niewielkie wyspy: Pedro Cays, oddalone o około 70 km na południe od wyspy, oraz Morant Cays, leżące na południowy wschód od Jamajki.”¹

Powierzchnia kraju wynosi 11,42 tys. km², ciągnie się 235 km ze wschodu na zachód (od cypla Morant Point po Negril), a w najszerszym miejscu ma 82 km. Długość linii brzegowej to ok. 1 022 km. Współrzędne geograficzne: 18°15' N 77°30' W. Jamajka podzielona jest na 3 hrabstwa, a te na 14 regionów (parishes). Stolicą jest Kingston (585 tys. Mieszkańców, 2006), inne większe miasta to: „Spanish Town (148 tys.), Montego Bay (82 tys.), May Pen (44 tys.), Mandeville (47 tys.)”².

Ryc.1. Mapa

Źródło: witryna internetowa: www.thecommonwealth.org/.../139044/

Jamajka jest monarchią konstytucyjną, członkiem Wspólnoty Narodów, głową państwa jest monarcha brytyjski, reprezentowany przez mianowanego gubernatora generalnego. Władza ustawodawcza należy do dwuizbowego parlamentu: Senatu (21 senatorów mianowanych przez gubernatora) i Izby Reprezentantów liczącej 60 osób wyłanianych w wyborach powszechnych. Językiem urzędowym jest angielski, jednak powszechnie używa się również miejscowego dialektu – patois (patua). Walutą jest dolar jamajski.

1 Kruczek Z., Zarys Geografii Turystycznej – Kraje pozaeuropejskie, wyd. Proksenia, Kraków 2002, s. 104.

2 Na podstawie: witryna internetowa: www.thecommonwealth.org/.../139044/

1.1.2. Demografia

Jamajkę zamieszkują głównie Murzyni (75%) oraz Mulaci (15%), a ponadto Hindusi, Zambos, biali, Chińczycy i inni. Ludność cechuje duże zróżnicowanie religijne. Działa tu ponad 100 wyznań chrześcijańskich oraz sekt i kultów synkretycznych. Szacunkowo struktura ta przedstawia się następująco: 56% - protestanci, 5% - katolicy, 39% - pozostali w tym rastafarianie. Ruch Rastafari to ruch społeczno – religijny, zapoczątkowany na Jamajce w latach 30. w środowiskach walczących o równouprawnienie rasowe. Według wiary rastafariańskiej, jedynym prawdziwym bogiem jest późniejszy cesarz Etiopii – Haile Selassie, znany wcześniej jako Ras Tafari. Popularną muzyką ruchu jest reggae.

Jamajka liczy 2,780,132 mieszkańców (2007), a średnia gęstość zaludnienia wynosi 247 osób/km². Największa gęstość (ok. 463 osoby/km²) jest na pd.-wsch. wybrzeżu, gdzie zlokalizowane są główne miasta. Przyrost rzeczywisty wynosi 5‰, przyrost naturalny to 11,4‰ (w tym wskaźnik urodzeń 17,04‰ i zgonów 5,69‰), natomiast wskaźnik migracji -6,4‰. Jamajka to kraj wysokiej emigracji, obserwuje się jednak spadek tego zjawiska (w 2001 wskaźnik wynosił aż -9,1‰). Przeciętna długość życia wynosi 74 lata, dla mężczyzn – 72 lata, dla kobiet 76 lat. Ludność miejska stanowi 56% ogółu mieszkańców.³ Na jednego mężczyznę przypada 1,022 kobiet.

Tabela 1. Struktura wiekowa mieszkańców Jamajki.

Wiek	Udział procentowy	Kobiety	Mężczyźni
< 14 lat	32,5%	444 963	459 968
15 – 64 lat	60,1%	848 310	822 486
>64 lat	7,4%	112 549	91 856

Źródło: witryna internetowa: www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/jm.html

1.1.3. Gospodarka

Jamajka opiera swój rozwój gospodarczy na bogatych złożach boksytów. W 1950 r. rozpoczęto eksploatację tego surowca w Górach Błękitnych na wschodzie kraju. Początkowo nie zajmowano się ich przetwórstwem, obecnie większość wydobywanych boksytów przetapia się na miejscu w aluminium. W roku 2001 Jamajka zajmowała 4 miejsce w świecie pod względem wydobycia boksytów. Z zakładów przemysłu przetwórczego, poza hutnictwem aluminium, największy potencjał posiada przemysł spożywczy (cukrownie, wytwórnie rumu) oraz petrochemiczny, materiałów budowlanych, włókienniczy i odzieżowy. Gałęzią gospodarki dorównującą jamajskiemu górnictwu jest dynamicznie rozwijająca się turystyka. Kwota wpływów z tej branży odpowiada 87% wartości eksportu Jamajki i o 35% przewyższa wpływy kraju za

³ Źródło: witryna internetowa Urzędu Statystycznego Jamajki: www.statinja.com/stats.html

sprzedaży aluminium i boksytów. Liczby te pokazują jak ważną w skali kraju dziedziną gospodarki jest turystyka. Najniższy udział w wytworzeniu PKB jest notowany w rolnictwie. Ziemie uprawne zajmują ok. 25% pow. kraju (w tym plantacje 6%), łąki i pastwiska 18%, lasy prawie 30%. Najważniejsze znaczenie mają uprawy plantacyjne, głównie trzcina cukrowa, drzewa cytrusowe, banany, palma kokosowa, bataty, jams, kawa, kakao, kukurydza. Hodowla głównie kóz, bydła i trzody chlewnej.

Tabela 2. Struktura sektorowa zatrudnienia i udziału w wytwarzaniu PKB.

	Udział w PKB (2006)	Struktura zatrudnionych (2004)
Rolnictwo	5,2%	18,1%
Przemysł	27,3%	17,3%
Usługi	67,5%	64,6%

Źródło: witryna internetowa: www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/jm.html#Econ

Produkt krajowy brutto na mieszkańca wynosi 4700 USD (2006), natomiast wzrost PKB: 2,5%. Zadłużenie zagraniczne: 6 mld USD. Stopa bezrobocia to 11,3% (2006).

Na Jamajce od lat utrzymuje się ujemny bilans handlowy: import: 5,650 mld USD; eksport: 1,983 mld USD. Ponad połowę wartości eksportu stanowią tlenki glinu i boksyty; ponadto cukier, banany, rum oraz wyroby przemysłu tekstylnego. Importuje się ropę naftową i jej pochodne, maszyny i środki transportu, chemikalia. Głównymi partnerami w handlu są Stany Zjednoczone, Wenezuela, Kanada, W. Brytania, Niemcy, Japonia.

1.1.4. Rys historyczny.⁴

Jamajka została odkryta przez Krzysztofa Kolumba w 1494 r., na początku XVI w. skolonizowana przez Hiszpanów, którzy rozwinęli plantacyjną uprawę trzciny cukrowej. Do pracy na plantacjach przymuszano miejscowych Indian, po niemal całkowitym ich wyniszczeniu sprowadzono niewolników z Afryki. W 1655 r. wyspę zajęli Anglicy. Do końca XVIII w. Jamajka przeżywała okres świetności jako brytyjska kolonia cukrownicza, stanowiła też wielkie centrum handlu niewolnikami. Zbiegli niewolnicy tworzyli w górach wolne enklawy i z nich wyłoniła się niezależna grupa etniczna – maroni. Powstania niewolników na przełomie XVIII i XIX w. przyspieszyły zniesienie niewolnictwa (1833), które wraz ze spadkiem popytu na cukier trzcinowy przyczyniło się do upadku gospodarki plantacyjnej. Pogarszające się warunki życia były powodem buntu ludności murzyńskiej (rebelia w Morant Bay w 1856r.). Zapewnienie spokoju

⁴ Na podstawie: Geografia Turystyczna Świata cz.2, wyd. PWN, Warszawa 1997, s.324.

i bezpieczeństwa wymagało ustanowienia silnej władzy wykonawczej, w 1866 r. Jamajka utraciła samorząd i stała się kolonią Korony. Nadal jednak rosło przeludnienie i emigracja zarobkowa (głównie do USA, na Kubę i do Ameryki Środkowej). Po okresie strajków, kryzysu i politycznego chaosu, w wyniku eksploatacji ogromnych złóż boksytów nastąpił szybki rozwój gospodarczy. W 1962 r. Jamajka zyskała niepodległość pozostając członkiem brytyjskiej Wspólnoty Narodów. Od 1992 na jamajskiej scenie politycznej dominuje Narodowa Partia Ludowa (PNP), z której wywodzi się premier P.J. Patterson. Najpoważniejszym problemem, z którym zmagają się władze jest drastyczny wzrost przestępczości oraz gwałtowne protesty społeczne skierowane przeciwko podwyżkom cen paliw (1999, 2001). W roku 2002 rząd ogłosił liczbę zabitych w ciągu ostatniego roku na 1 100 osób. W przeprowadzonych w tym samym roku wyborach zwyciężyła partia rządząca, a premier P.J. Patterson rozpoczął swoją trzecią kadencję. W 2004 r. Jamajkę dotknął atak huraganu Ivan, który spowodował zniszczenia tysięcy budynków.

1.2. Warunki rozwoju turystyki

1.2.1. Naturalne warunki rozwoju turystyki

Linia brzegowa Jamajki jest dobrze rozwinięta z licznymi zatokami i mniejszymi zatoczkami, półwyspami i przylądkami. Wokół wyspy wyłaniają się rafy koralowe. Większa część powierzchni jest wyżynno-górzysta, osiągając kulminację o wysokości 2256 m n.p.m. w Górach Błękitnych we wschodniej części wyspy. Nad morzem występuje pas nizin nadbrzeżnych. W północno zachodnich obszarach zbudowanych z wapieni zachodzą silnie rozwinięte procesy krasowe. Cocpit Country oraz niezliczone jaskinie zdradzają oceaniczne pochodzenie wyspy. Zaliczają się do nich Twin Sisters na wybrzeżu Hellshire niedaleko Kingston oraz szereg niesamowitych pieczar w rejonie Cocpit, zwanych Windsor Cave, które ciągną się przez niemal 3 km. Klimat Jamajki od zawsze stanowi jej największą atrakcję. Ciepło, które kusiło najdawniejszych przybyszów, co roku przyciąga ponad milion spragnionych słońca turystów. Jest to strefa klimatu równikowego, wybitnie wilgotnego. Średnia temperatura powietrza na nizinach wynosi 24°C w zimie a w lecie natomiast 27°C. W górach i na płaskowyżu wartość ta zawiera się w przedziale 15 – 18°C. Średnia roczna suma opadów to około 2000 mm - południowy zachód, oraz 7000 mm na północnym wschodzie. Zdarzają się huragany i nagłe zmiany pogody.

Sieć rzeczna wyspy jest dobrze rozwinięta, brak natomiast większych jezior. W zróżnicowanej budowie geologicznej na obszarach aktywnych sejsmicznie występują źródła mineralne (w tym także gorące). Jakość wody jest regularnie kontrolowana przez lokalne władze. W 2006 r. cztery plaże zostały odznaczone Błękitną Flagą za dobrą jakość wody morskiej oraz plaż. W południowej i zachodniej części wyspy, na obszarach nadmorskich, występują bagna i mokradła zajmujące ponad 20% powierzchni kraju. Naturalną szatę roślinną tworzą na wschodzie lasy zrzucające liście

na okres suszy oraz miejscami wilgotne lasy równikowe. Zachodnią część wyspy porasta roślinność sawannowa, a na wybrzeżach namorzyny. Miejscową rośliną jest drzewo pimentowe (z którego pozyskuje się ziele angielskie) oraz mahoe (narodowe drzewo jamajskie). Całą wyspę bujnie porasta także przywieziony z Chin bambus. Mieszkają tu szczury, mangusty, nietoperze, królik jamajski, manaty, krokodyle, gekony, papugi oraz występujący wyłącznie na Jamajce koliber czarnogłowy. Na wybrzeżu Hellshire nadal żyje około 100 wielkich legwanów.

1.2.2. Regiony koncentracji ruchu turystycznego

Znaczny przyjazdów turystów zagranicznych na Jamajkę nastąpił po zmianie ustroju na Kubie, gdzie Amerykanie utracili wszystkie dotychczasowe uzdrowiska. Obecnie jednym z najliczniej odwiedzanych miejsc w Ameryce Środkowej jest Montego Bay z czystymi plażami i luksusowymi hotelami. Jest to największy ośrodek turystyczny Jamajki, mający w zapleczu własny międzynarodowy port lotniczy, przyjmujący dziennie kilkadziesiąt samolotów z zagranicy. Na północnym wybrzeżu, obok istniejącego już od dawna kąpieliska San Antonio, zbudowano szereg obiektów rekreacyjno - turystycznych (między Montego Bay a Ocho Rios i Port Antonio). Poza wybrzeżami pewne znaczenie mają uzdrowiska powstałe głównie na obszarach wapiennych, dzięki istnieniu wód mineralnych. (Liczba przyjazdów do danych ośrodków turystycznych – patrz tabela nr.8)

Atrakcje:

Jamajka to przede wszystkim ojczyzna muzyki reggae, którą Bob Marley rozpowszechnił na całym świecie. Jest on bóstwem Jamajczyków. Jego podobizna widnieje na plakatach, breloczkach i drewnianych rzeźbach. Jego legenda ma taką siłę oddziaływania, że dzień urodzin muzyka został ogłoszony na Jamajce świętem narodowym. Mieszkańcy wyspy są zawsze uśmiechnięci, zyczliwi i zadowoleni z życia, czym zdobywają sympatię turystów. Uwagę przykuwa wielokulturowość, można tu spotkać ludzi wielu ras i narodów. Odwiedzający cenią sobie także możliwość skosztowania słynnego lokalnego rumu i zapalenie cygara.

Kingston (stolica) – to ważny port morski i lotniczy kraju, stanowiący pierwszy punkt podróży przyjeżdżających tu turystów. W mieście znajduje się: muzeum Boba Marleya (gdzie zobaczyć można osobiste rzeczy Boba, miejsce w którym nagrywał piosenki oraz hologram do złudzenia przypominający jego postać), Muzeum Narodowe, Devon House - piękna posiadłość z końca XIX w. pierwszego czarnoskórego milionera wyspy (dziś mieszczą się tu kafejki i sklepy z pamiątkami), Ogrody Botaniczne Hope, Hiszpańskie Miasto wraz z Katedrą St James (stanowi ono wyjątkową mieszankę architektury hiszpańskiej z późniejszą brytyjską). Na uwagę zasługuje oddalony o 20 km Port Royal, w którym podziwiać można fort obronny Fort Charles, budowle z okresu kolonialnego

jak i poznać historię o słynnych piratach.

Montego Bay – miasto położone jest w naturalnej zatoce, otoczone przez szeroką rafę, zachwyca przejrzystością morza i pięknymi plażami. Jest też przystanią dla wielkich statków rejsowych podróżujących po Karaibach, które cumując do portu przywożą setki turystów. W okolicy znajduje się park wodny, mnóstwo miejsc do nurkowania oraz słynna prywatna plaża Dostor's Cave (obowiązuje opłata wstępu). Interesujące jest też stare miasto z XVIII w.

Negril – to najdłuższe miasto na Jamajce, ciągnie się przez około 10 mil zachodniego wybrzeża. Życie tu toczy się głównie na plaży, która ma 7 mil. Wzdłuż niej usytuowane są hotele, restauracje, puby, sklepy i sale koncertowe, które skupiają najwięcej turystów bawiących się na wyspie.

Falmouth – to zabytkowa miejscowość położona na wschód od Montego Bay, która zachwyca przede wszystkim swoją kolonialną architekturą ale także naradzającym się właśnie tu jamajskim stylem. Godny uwagi jest rynek, gdzie lokalna ludność sprzedaje swoje wyroby oraz dystrykt historyczny, gdzie znajdują się budowle w gregoriańskim stylu, takie jak Centrum Handlowe i Historyczne Alberta Georga, rezydencja Johna Tharpa, dom plantatora Edwarda Barretta, Greenwood Great House oraz anglikański Kościół Św. Piotra. Znajdują się tu także piękne piaszczyste plaże.

Błękitna Laguna – to piękne miejsce położone w okolicy Port Antonio w Górach Błękitnych. Znajduje się tam jezioro o szmaragdowych wodach i wapiennym podłożu. Legenda głosi iż wody nie mają dna i że zamieszkuje je potężny smok. Niedaleko laguny wznosi się najwyższy szczyt Jamajki Blue Mountain Peak, skąd przy bezchmurnym niebie można obserwować panoramę całej wyspy.

Port Antonio – bardzo atrakcyjna miejscowość, choć zapomniana przez turystów. Znajdują się tu wspaniałe dzikie i nieco skaliste plaże (w tym słynna Frenchman's Cove i Long Bay). Miasto posiada także zabytki kultury kolonialnej, jest też doskonałym miejscem aby podpatrzeć jak wygląda codzienne życie Jamajczyków.

Rio Grande – to rzeka spływająca z Gór Błękitnych, która stanowi atrakcję dla osób szukających przygody. Zaczynając w punkcie na wysokości 1000 m. można udać się na jednej z bambusowych tratw w niespełna 2 godziny do samego ujścia rzeki w Morzu Karaibskim. Podczas tej podróży obserwuje się piękną dolinę ułożoną w literę „V”, rozległe pola bananowe oraz jedno z największych i najpiękniejszych motyli świata.

Mandeville – to jedno z piękniejszych zachowanych w angielskim stylu miast na Jamajce. Położone w górzystej części wyspy, wygląda praktycznie tak samo jak 200 lat temu. Najważniejsze atrakcje miasta to: Park Cecil Charlton, Posiadłość Huntington Summit oraz XVIII wieczne domy, Marshall Pen i Roxborough.

Wodospady – jednymi z najpiękniejszych są Reach Falls, otoczone dziewiczym lasem

deszczowym. Wodne kaskady uderzają o wapienne skały, które tworzą naturalne schody. Inne wodne atrakcje to Summerset Falls, gdzie można nie tylko podziwiać piękno wodospady, ale także pływać w skalnych głębokich basenach. Ciekawe są też Dunn's River Falls, po których można się wspinać.

Tab.3. Kalendarz imprez i festiwali.

Styczeń	• Accompong Maroon Festival, Accompong, St. Elizabeth. • Annual National Exhibitions, National Gallery of Jamaica, Ocean Blvd., Kingston. • Caribbean Convocation, Montego Bay. • Little Theater National Pantomime, Ward Theatre, Kingston. • Ladies' Professional Golf Association's Jamaica Classic. • Jamaica Classic Golf Tournament, Tryall. • Jamaican Musical Theatre Junior Company, Creative Arts Centre, Kingston. • Red Stripe Cricket Competition, Sabina Park, Kingston. • White River Reggae Bash, White River Reggae Park, St. Ann. • High Mountain IOK Road Race, Williamsfield, Manchester. • Negril Sprint Triathlon, Swept Away, Negril
Luty	• Bob Marley Birthday Bash, throughout the Island. • Jamaica International Marathon, Nationl Stadium in Kingston to Port Royal. • Pineapple Cup Montego Bay Race, Montego Bay Yacht Club. • Miami to Montego Bay Pineapple Cup Yacht Race, Montego Bay Yacht Club. • Chukka Cove-Appleton Polo Tournament, Chukka Cove, St. Ann. • University of the West Indies Carnival, Kingston. • Red Stripe Cup Cricket Competition, Sabina Park, Kingston. • Victoria Mutual Tennis Open, JLTA Headquarters, Kingston. • The Hague Agricultural Show, Hague Agricultural Show Grounds, Trelawny. • Annual Port Antonio International Light Tackle Fishing Tournament. • The Jamaican Music Industry (OAMI) Awards, The Little Theater, Kingston. • Sugar Cane Ball, Round Hill Hotel, Montego Bay.
Marzec	• Jamaica Orchid Society Show, St. Andrew High School, Kingston. • Miss Universe Jamaica Beauty Pageant. • Jamaica Musical Theater Company (spring season), Kingston. • Spring Break, Negril and Montego Bay. • Port Antonio International Spring Fishing Tournament. • Montego Bay Song Festival. • Negril West End Reggae Festival
Kwiecień	• Jamaica Carnival, Kingston Ocho Rios, Negril and Montego Bay. • Jamaica Kite Festival, Drax Hall, St. Ann. • Easter Sunrise Concert, National Theater Dance Company (NDTC), Little Theater, Kingston. • Montego Bay Easter Tennis and Sports Spectacular, Wyndham Rose, Hall Hotel, Montego Bay. • Montego Bay Yacht Club Easter Regatta • National Dance Theater Company (NDTC) Easter Sunrise Concert. • Port Antonio Spring Marlin Tournament, Port Antonio Marina. • St. Elizabeth Horticultural Society's Annual Show, Black River. • Annual Red Stripe International Tournament and Horse Show, Chukka Cove, Ocho Rios.

Maj	• Labour Day Motor Race Meet, Dover Raceway, near Brown's Town. • Treasure Beach Off-Road Triathlon, Treasure Beach, St. Elizabeth. • Her Excellency's May Day Charities, Kings House, Kingston. • Jamaica Horticultural Society Show, The National Arena, Kingston. • The Negril Carnival, Negril. • South Coast Fishing Tournament, Hendricks Wharf, Black River. • Johnny Bristol Celebrity Golf Classic, Ocho Rios. • NCB/JLTA Circuit Open/Pro Tennis Tournament, National Commercial Bank Sports Club, Kingston. • LTM Pantomime, Ward Theatre, Kingston.
Czerwiec	• National Finals of Performing Arts, Kingston. • Ocho Rios Jazz Festival, Renaissance Jamaica Grande/Almond Tree, Ocho Rios. • The Ikebana International Jamaica Show, PCI Building, New Kingston. • Caymanas and Constant Spring Golf Club Tournament, Kingston.
Lipiec	• Reggae Sunfest, Catherine Hall, Montego Bay. • The Denbigh Agricultural Show, Denbigh Showground, May Pen. • Hi Pro Family Polo Tournament & Junior Polo Tournament, St. Ann Polo Club. • Manchester Golf Week, Manchester Golf Club, Manchester. • Annual Independence Festival events. • All-Jamaica Tennis Open/All-Jamaica Junior Tennis Tournament. • Season of Dance for National Theater Dance Company, Little Theater, Kingston.
Sierpień	• Caribbean Fashion Week, Hilton Hotel/Le Meridien/The Courtleigh, Kingston. • Independence Day Festival Street Parade and Grand Gala, Kings House & Half Way Tree- Kingston. • All Jamaica Hardcourt Tennis Championship, Mandeville Club, Mandeville. • Breadfruit Festival, Bath- St Thomas. • Two-Week Junior International Tennis Festival/Pepsi International Junior Tennis Tournament, JLTA Headquarters, Kingston and Liguanea Club, Kingston. • Reggae Sunfest, Montego Bay. • Motor Race Meet, Dover Raceway, near Brown's Town. • Jamaica Festival, National Arena, Kingston. • Miss Jamaica World Beauty Pageant and Miss Jamaica Body Beautiful Competition, National Arena, Kingston. • Portland Jamboree, Port Antonio. • Royal Jamaican Yacht Club's Annual Independence Regatta, Kingston.
Wrzesień	• Jamaica Spice Food Festival, Ocho Rios. • Falmouth Marlin Tournament, Glistening Waters, Falmouth. • Miss Jamaica Grand Coronation Show, National Arena, Kingston. • Montego Bay Yacht Club Marlin Tournament. • The Jamaica Horse Association Combined Show, Chukka Cove, Ocho Rios.
Październik	• Annual Honk 'N Line Canoe Tournament, Treasure Beach, St Elizabeth. • National Mento Yard Cultural Show, Seville Heritage Park, ST. Ann's Bay. • World Championship Dominoes, Montego Bay. • Port Antonio International Marlin Tournament, Marina, Port Antonio. • The Pirate's Race, Port Royal. • Motor Race Meet, Dover Raceway, near Brown's Town. • Ocktoberfest, Jamaica German Society Headquarters, Kingston. • Jamaican Open Golf Tournament and Pro-Am, Half Moon, Montego Bay.
Listopad	• Caribbean Heritage Fest, Rio Cobre, Portmore, St. Catherine. • Jamerican Film and Music Festival, Wyndham Rosehall, Montego Bay.

	• Fossil Open Polo Tournament, St. Ann Polo Club, St. Ann. • The Season of Excellence, Ward Theater, Kingston. • Annual International Show Jumping Extravaganza and Horse Trials, Caymanas Park Polo Grounds, Kingston. • International Horse Trials, Green Castle Estate, near Annotto Bay. • Harmony Hall Pre-Christmas Crafts Fair, Ocho Rios.
Grudzień	• Devon House Pre-Christmas Craft Fair, Devon House, Kingston. • Manchester Golf Club's December Party and Xmas HamperTournaments, Mandeville. • Reggae Superjam, Kingston. • Jamaica Motoring Club/Esso Superoil International Stages Rally, Kingston. • Johnny Walker World Championship of Golf, Tryall Golf and Beach Club, Montego Bay. • LTM Pantomime Ward Theatre, Kingston.

Źródło: witryna internetowa: www.kingston.jamaicayp.com/visitorsguide.html

Dostępność komunikacyjna

Obecnie nie ma bezpośredniego połączenia lotniczego z Polski na Jamajkę. Aby się tam dostać należy albo wykupić bilet czarterowy w biurze podróży albo wybrać lot z przesiadką.

Przeloty oferują zarówno tani przewoźnicy jak i największe linie lotnicze świata. Najbliżej Polski wyloty odbywają się z lotnisk w Berlinie, Frankfurtie oraz Londynie. Na wyspę można się dostać również rejsowym statkiem. (patrz załącznik.nr.:1)

ROZDZIAŁ II – ANALIZA RYNKU TURYSTYCZNEGO JAMAJKI

2.1. Rynek recepcji turystycznej

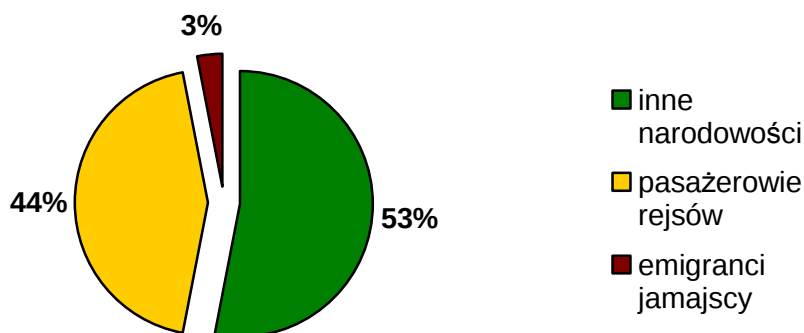
W poniższej analizie zostały zastosowane terminy, definicje i podziały zarekomendowane przez WTO (w tym głównie: odwiedzający – ogółem, turysta – korzystający z co najmniej jednego noclegu oraz odwiedzający jednodniowy). Wyjaśnić należy natomiast pojęcie „jamajscy emigranci” - są to osoby narodowości jamajskiej, przebywający zwykle poza granicami kraju, odwiedzający ojczyznę jako turyści lub odwiedzający jednodniowi. Wyróżniono także „pasażerów rejsów” - zdefiniowali zostali jako specjalny typ odwiedzających jednodniowych, którzy podróżują statkami rejsowymi. Wszystkie dane pochodzą z 2006 r.

Jamajka to kraj typowo recepcyjny, nie prowadzi się badań na temat turystyki wyjazdowej mieszkańców wyspy. Większość Jamajczyków wyjeżdża za granice ale w celach zarobkowych.

2.1.1. Wielkość i struktura przyjazdów

Całkowita liczba przyjazdów w 2006 r. wyniosła **1 678 905** i wzrosła o 13,5% w stosunku do roku 2005. Emigranci jamajscy to 100 698 przyjazdów i wzrost o 9,9%. Pozostałe narodowości 1 578 207 przyjazdów oraz wzrost o 13,8%. Dodatkowo pasażerowie rejsów: **1 336 994** przyjazdów, a wzrost nastąpił o 17,7 %. Liczba przyjazdów w 2006 r. była najwyższa w historii Jamajki.

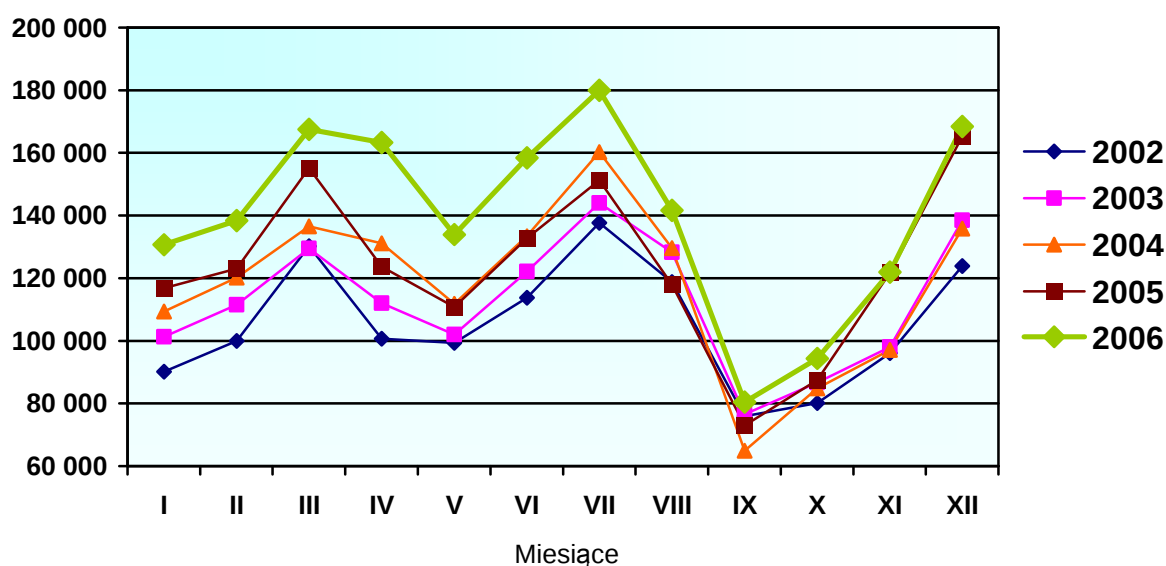
Ryc.2. Struktura przyjazdów

Źródło: Annual Travel Statistic 2006, Jamaica Tourist Board. s.X.

W sezonie zimowym (styczeń – kwiecień) zaobserwowano aż 20,6 % wzrost i 599 834 przyjazdów. Po raz pierwszy w sezonie letnim (maj - wrzesień) liczba przyjazdów przekroczyła milion, osiągając wartość 1 079 071 (wzrost 12,4%). Natomiast ostatnie trzy miesiące roku odnotowały także wzrost, lecz na mniejszą skalę.

Ryc. 3. Miesięczny rozkład liczby przyjazdów w latach 2002 – 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Annual Travel Statistic 2006, Jamaica Tourist Board. s.XI.

Wyraźnie widać nagły spadek liczby przyjazdów we wrześniu, touroperatorzy i organizatorzy imprez starają się zmniejszyć to zjawisko uatrakcyjnając ten okres różnymi wydarzeniami kulturalnymi oraz okazjnymi cenami pakietów wakacyjnych.

Tab.4. Kraje emitujące turystów

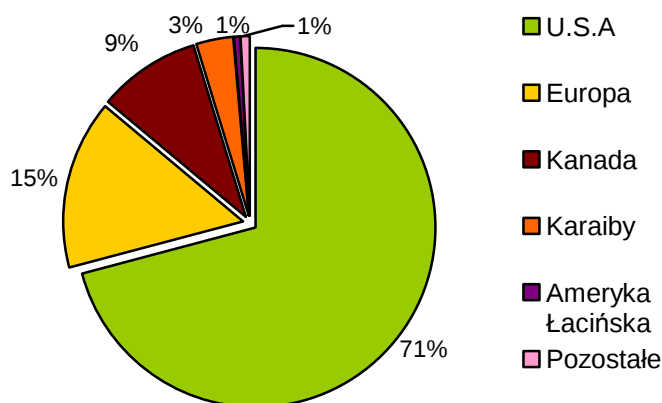
Regiony i kraje emisyjne	Liczba przyjazdów w 2005 r.	Liczba przyjazdów w 2006 r.	Wzrost przyjazdów w %
Stany Zjednoczone	1 058 317	1 190 721	12,5
Płn. – wsch.	459 000	500 900	9,1
Środ. – zach.	213 800	231 600	8,3
południe	305 500	367 100	20,2
zachód	80 100	91 100	13,8
Kanada	116 862	153 569	31,4
Ontario	82 500	108 300	31,3
Quebec	15 800	20 500	29,9
Alberta	6 900	9 100	31,4
British Columbia	4 000	5 000	22,7
Nova Scotia	1 900	3 000	60,0
pozostałe	5 700	7 700	33,5
Europa	233 879	256 074	9,5
Wielka Brytania	149 773	175,363	17,1
Dania	595	1,191	
Finlandia	311	320	
Irlandia	2 710	3 066	
Norwegia	690	739	
Szwecja	1 179	1 085	

Grecja	274	221	
Włochy	24 424	17 564	-28,1
Portugalia	1 871	3 420	
Hiszpania	6 814	7 427	9,0
Austria	2 998	3 142	
Belgia	4 450	4 774	7,3
Francja	3 648	3 124	
Niemcy	19 860	19 668	-1,0
Luksemburg	202	282	
Holandia	6 190	7 355	18,8
Szwajcaria	3 352	2 842	
Czechy i Słowacja	372	577	
Węgry	324	247	
Polska	818	655	
Rosja	1 333	1 094	
Pozostałe	1 691	1 918	
Karaiby	50 239	55 948	11,4
Ameryka Łacińska	8 428	11 101	31,7
Ameryka Centralna	4 296	5 327	24,0
Ameryka Południowa	4 132	5 774	39,7
Pozostałe	10 938	11 492	
Kraje Afrykańskie	889	1 032	
Izrael	948	983	
Arabia Saudyjska	19	26	
Turcja	125	167	
Inne na Środkowym Wschodzie	328	368	
Indie	457	586	
Pakistan	7	14	
Japonia	4 304	3 755	-12,8
Chiny	750	976	
Tajwan	73	69	
Korea	182	178	
Filipiny	614	627	
Singapur	111	95	
Inne w Azji	272	414	
Australia	1 556	1 817	
Nowa Zelandia	267	309	
Pozostałe	36	76	
Suma	1 478 663	1 678 905	13,5

Źródło: Annual Travel Statistic 2006, Jamaica Tourist Board. s.18.

Zdecydowanym liderem wśród krajów emitujących turystów na Jamajkę są Stany Zjednoczone. Amerykanie najchętniej przyjeżdżają do Montego Bay (28,4%) oraz do Ocho Rios (24,1%). W rynku europejskim od lat dominują: Wielka Brytania, Niemcy oraz Włochy.

Ryc.4. Struktura przyjazdów ze względu na rynki emitujące w 2006 r.

Źródło: Tamże, s.18.

Tab.5. Przyjazdy pasażerów rejsów z uwzględnieniem sezonu

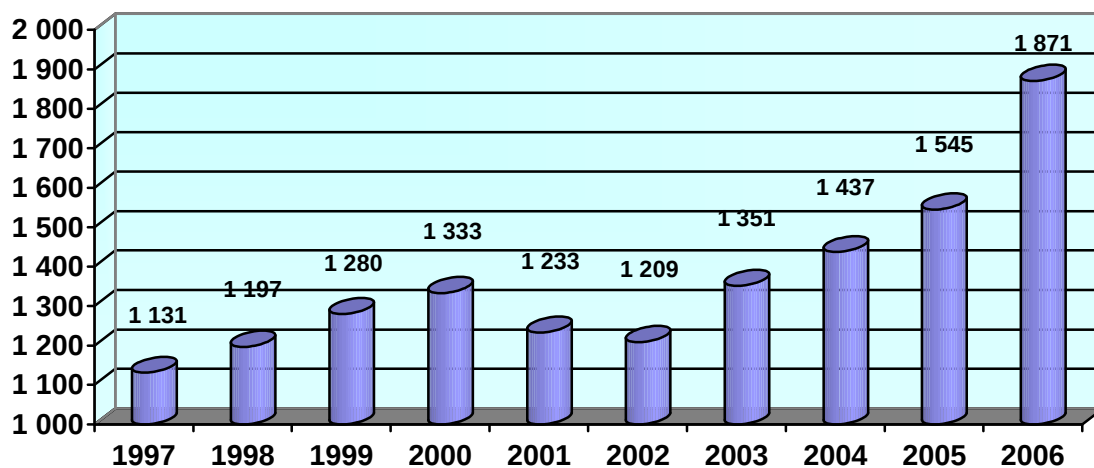
	2004	2005	2006
Sezon letni	621 000	662 000	822 000
Sezon zimowy	479 000	474 000	515 000
Suma:	1 100 000	1 136 000	1 337 000

Źródło: Tamże, s.XXI.

Jamajka wygrała nagrodę World Travel Awards in 2006 dla głównego miejsca docelowego rejsów na Karaibach. Po raz czwarty z rzędu liczba pasażerów rejsów przyprawiających na wyspę przekroczyła milion.

2.1.2. Dochody z turystyki przyjazdowej

Ryc.5. Szacunkowe wpływy z turystyki z lat 1997 – 2006.

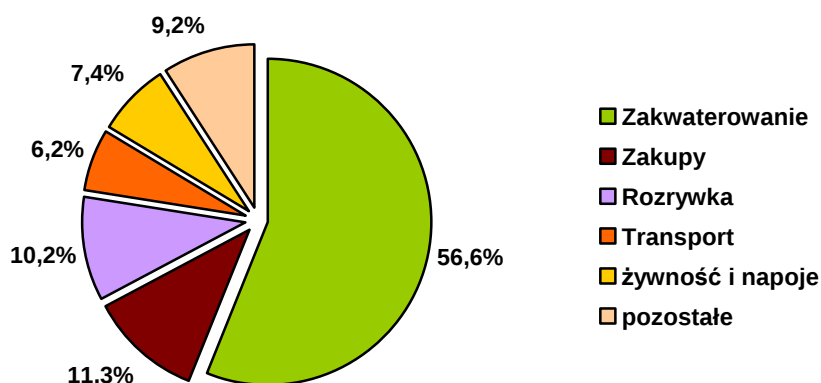
Źródło: Tamże, s.75.

Wydatki przyjeżdżających na wyspę w 2006 r. wzrosły o 21,1%, w stosunku do roku 2005 gdzie wydatki te wyniosły 1 545 000 US\$.

Rząd Jamajki w budżecie na okres 2006/2007⁵ przeznaczył na turystykę aż 28 903 000 US\$.

Na przełomie lat wielkość środków nakładanych na ten sektor jest zróżnicowana. W okresie 1990/1991 była to suma 37 104 000 US\$, a w 2004/2005 – 25 753 000 US\$.

Ryc.6. Wydatki odwiedzających ogółem ⁶

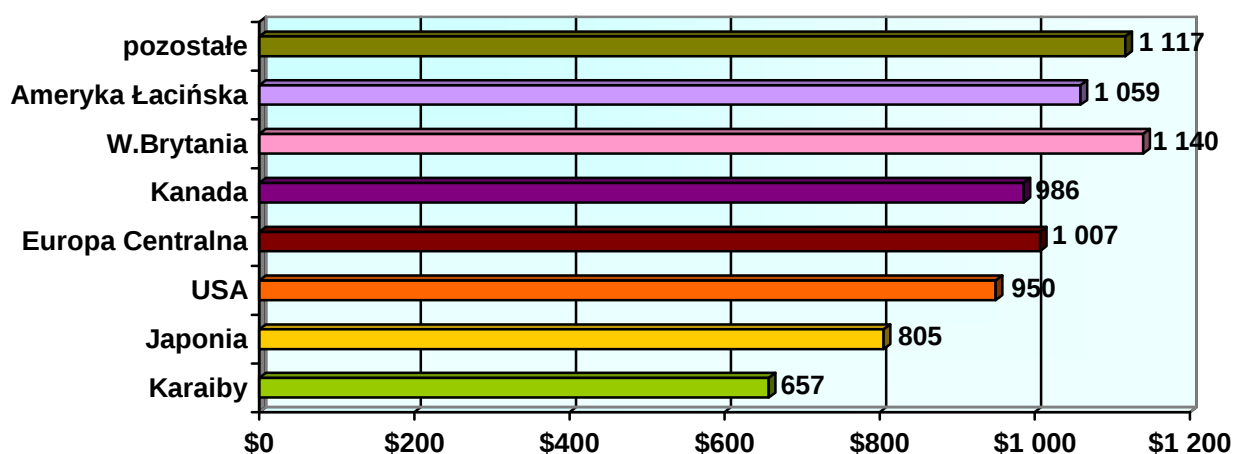
Źródło: Tamże, s.76.

Łącznie turyści i odwiedzający jednodniowy wydali w 2006 r. 1 870 560 000 dolarów amerykańskich, w tym jamajscy emigranci – 49 000 000 US\$, inne narodowości – 1 704 000 000 US\$ oraz pasażerowie rejsów 118 000 000 US\$. Wydatki w przeliczeniu na jedną osobę wyniosły 1185 US\$. Natomiast średnie dzienne wydatki na osobę to 110,6 US\$. W sezonie zimowym turysta dziennie wydawał 115 US\$, w sezonie letnim współczynnik ten wyniósł 108,4 US\$. Pasażerowie rejsów wydali średnio 88,92 US\$ na osobę.

⁵ Budżet Turystyczny na Jamajce jest opracowywany na okres od kwietnia danego roku do 31 marca roku kolejnego.

⁶ Wliczone zostały wydatki turystów i odwiedzających jednodniowych, jednak pominięto wydatki emigrantów jamajskich. Pasażerowie rejsów znajdują się w osobnej analizie.

Ryc.7. Wydatki turystów w przeliczeniu na osobę według regionów emisyjnych w US\$.

Źródło: „Measurement of Visitor Expenditure in Jamaica 2006”. s.14.

Tab.6. Wydatki pasażerów rejsów

Żywność i napoje (poza statkiem)	Atrakcje	Transport	Zakupy	Pozostałe (w tym opłaty i napiwki)
3,7%	13,3%	2,9	66,5	12,2%

Źródło: Annual Travel Statistic 2006, Jamaica Tourist Board. s.77.

W grupie wydatków na zakupy znalazły się takie pozycje jak odzież (6,8%), artykuły z drewna wytwarzane przez miejscowych artystów (5,7%).

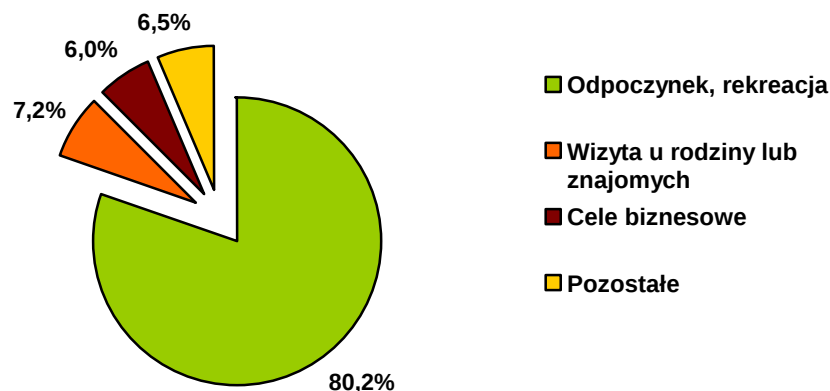
2.1.3. Cele przyjazdów

Tab.7. Podział liczby przyjazdów ze względu na cel wizyty.

Cel	2003	2004	2005	2006
Odpoczynek, rekreacja, wakacje	1 064 215	1 132 383	1 165 918	1 346 748
Wizyta u krewnych i znajomych	98 467	87 489	109 482	121 698
Cele Biznesowe	70 571	77 719	83 811	100 810
pozostałe	117 032	117 195	119 452	109 810

Źródło: Tamże, s.34.

Ryc.8. Cele przyjazdów

Źródło: Tamże, s.34.

Grupa emigrantów jamajskich przyjeżdżała w 2006 r. także głównie w celu odpoczynku i rekreacji (49,9%), natomiast 21,4% odwiedzało krewnych i znajomych. W sprawach służbowych / biznesowych przyjechało 9,8% osób. Pozostałe cele to 6,5%.

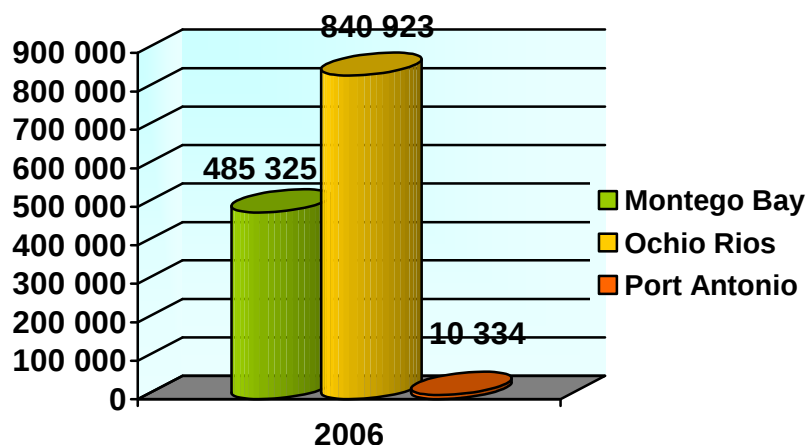
Tab. 8. Kurorty Jamajki ze względu na liczbę przyjazdów.

Ośrodek /regiony koncentracji ruchu turystycznego	Liczba przyjazdów						Wzrost (%)
	2004	%	2005	%	2006	%	
Montego Bay	430 908	30,5%	418 775	28,3%	448 913	26,7%	7,2%
Ocho Rios	298 320	21,1%	291 925	19,7%	393 993	23,5%	35,0%
Negril	314 344	22,2%	343 174	23,2%	353 032	21,0%	2,9%
Kingston	190 363	13,5%	202 945	13,7%	223 102	13,3%	9,9%
Płd. Wybrzeże	56 289	4,0%	88 201	6,0%	105 846	6,3%	20,0%
Port Antonio	15 138	1,1%	15 956	1,1%	18 811	1,1%	17,9%
Pozostałe	109 424	7,7%	117 687	8,0%	135 208	8,1%	14,9%
Suma	1 414 786	100%	14 78 663	100%	1 678 905	100%	13,5%

Źródło: Tamże, s.35.

Imponujący wzrost przyjazdów w 2006 roku odnotowano w mieście Ocho Rios, w stosunku do 2005 r. wyniósł on aż 35%. Znacznie, bo o 20% wzrosła liczba przyjazdów na Południowe Wybrzeże, które bardzo szybko się rozwija, inwestując w infrastrukturę i bazę turystyczną.

Ryc. 9. Podział przyjazdów pasażerów rejsów według portu

Źródło: Tamże, s.45.

Całkowita liczba przyjazdów pasażerów rejsowych wyniosła 1 336 582, najczęściej pasażerów wysiada w porcie Ocho Rios – aż 63%, w Montego Bay wartość ta wynosi 36,3%. Najmniejsze znaczenie w transporcie rejsowym ma Port Antonio, które odwiedziło tylko 0,7% pasażerów.

2.1.4. Długość pobytu

Średnia długość pobytu w 2006 r. wyniosła 9,8 nocy, wartość ta utrzymała się na tym samym poziomie co w 2005r. Turyści, którzy wybrali zakwaterowanie w hotelu średnio zostawali na wyspie 6,9 nocy, natomiast pobyt osób, które wybrały inny rodzaj zakwaterowania wyniósł 16,1 nocy. Amerykanie średnio spędzali 8,3 noce, a Kanadyjczycy 11,8 nocy. Pobyt turystów z Wielkiej Brytanii trwał średni 17,2 noce, a z Europy Kontynentalnej – 11,7 nocy.

Tab. 9. Długość pobytu ze względu na rodzaj zakwaterowania

Rodzaj zakwaterowania	Średnia długość pobytu (noce) Inne narodowości	Średnia długość pobytu (noce) jamajscy emigranci
Hotel	6,9	7,8
Kwatery / domy prywatne	17,7	17,8
Wille resortowe, apartamenty	9,3	11,6
pozostałe	12,3	17,2
Suma	9,8	17,3

Źródło: Tamże, s.38.

Tab. 10. Średnia długość pobytu ze względu na regiony emitujące turystów, wyrażona w liczbie nocy

Region emitujący turystów	2001	2002	2003	2004	2005	2006
U.S.A	8,5	8,5	8,4	8,3	8,5	8,3
Kanada	12,3	13,2	14,1	12,9	11,8	11,8
Wielka Brytania	18,2	18,5	18,7	17,2	16,6	17,2
Europa	12,8	12,4	11,5	11,2	11,5	11,7
Ameryka Łacińska	9,5	9,9	9,4	8,2	9,0	8,6
Karaiby	12,3	12,9	10,9	10,2	9,1	9,3
Pozostałe	11,7	13,5	11,5	11,7	13,0	17,6
Suma	10,2	10,2	10,2	9,9	9,8	9,8

Źródło: Tamże, s.38.

2.1.5. Środki lokomocji

Turysta przyjeżdżający na Jamajkę ma środki transportu do wyboru: statek lub samolot. Będąc już na wyspie wybierają głównie taksówki lub wypożyczają samochody osobowe.

Tab. 11. Przyjazdy według lotów rejsowych i czarterów.

Regiony i kraje emisyjne	Loty rejsowe	Loty czarterowe
Stany Zjednoczone	1 129 302	61 419
Płn. – wsch.	498 519	2 406
Środkowy – zach.	183 423	48 203
południe	356 780	10 270
zachód	90 580	540
Kanada	98 077	55 492
Ontario	68 750	39 531
Quebec	8 908	11 589
Alberta	8 127	1 001
British Columbia	4 390	574
Manitoba	2 526	308
New Brunswick	1 149	772
Nowa Funlandia	620	202
Saskatchewan	1 258	244
Nova Scotia	1 913	1 123
pozostałe	436	248
Europa	145 591	110 443
Wielka Brytania	100 630	74 733
Dania	1 157	34
Finlandia	312	8
Irlandia	1 764	1 302

Norwegia	701	38
Szwecja	1 036	49
Grecja	211	10
Włochy	4 318	13 246
Portugalia	484	2 936
Hiszpania	1 807	5 620
Austria	2 359	783
Belgia	828	3 946
Francja	2 282	842
Niemcy	19 261	407
Holandia	2 665	4 690
Szwajcaria	1 862	980
Pozostałe kraje Europy	3 914	819
Pozostałe kraje	75 235	3 346
Karaiby	53 766	2 182
Ameryka Centralna	3 150	10
Ameryka Południowa	4 866	908
Meksyk	2 138	29
Kraje Afrykańskie	988	44
Indie i Pakistan	591	9
Australia i Nowa Zelandia	2 106	20
Japonia	3 735	20
Pozostałe	3 895	124
Suma	1 448 205	230 700

Źródło: Tamże, s.40 -42.

Tab. 12. Pasażerowie rejsów według ich liczby oraz portów.

CRUISE PASSENGERS ARRIVAL BY PORT AND MAJOR CRUISE LINE 2006				
CRUISE LINES	CRUISE SHIPS	CALLS	PAX	TOTAL CALLS PAX
OCHO RIOS				
CARNIVAL CRUISE LINE	Carnival Imagination	51	119,413	
	Carnival Liberty	1	3,144	
	Carnival Triumph	26	82,949	
	Carnival Victory	16	50,521	
	Costa Cruises			
	Costa Magica	7	20,411	
	Costa Mediterranea	7	15,915	
	Holland America			
	Prisendam	2	1,415	
	Veendam	4	5,251	
	Volendam	1	1,429	
	Westerdam	3	5,509	
	Zuiderdam	1	1,799	
	Norwegian Cruises			
	Norwegian Crown	1	984	
Princess Cruises	Norwegian Dawn	6	14,397	
	Norwegian Jewel	8	20,544	
	Caribbean Princess	13	40,778	
	Coral Princess	17	34,188	
	Crown Princess	5	15,834	
	Star Princess	6	16,436	175 450,917
P & O CRUISES				
	Aida Aura	12	14,878	16 22,643
	Arcadia	2	3,811	
	Oceania	2	3,954	
ROYAL CARIBBEAN				
Celebrity Cruises	Enchantment of the Seas	25	61,796	
	Explorer of the Seas	1	3,140	
	Majesty of the Seas	1	2,519	
	Mariner of the Seas	26	91,640	
	Navigator of the Seas	26	88,198	
	Radiance of the Seas	6	13,550	
	Rhapsody of the Seas	17	37,398	
	Splendor of the Seas	1	1,362	
	Voyager of the Seas	11	38,166	
	Century	7	12,933	
	Constellation	2	3,528	
	Delphin	1	378	
	Zenith	1	1,632	
				125 356,240
OTHER		11	11,123	11 11,123
GRAND TOTAL				327 840,923

CRUISE PASSENGERS ARRIVAL BY PORT AND MAJOR CRUISE LINE 2006				
CRUISE LINES	CRUISE SHIPS	CALLS	PAX	TOTAL CALLS PAX
MONTIGO BAY				
CARNIVAL CRUISE LINE	Carnival Conquest	51	168,137	
	Carnival Liberty	1	3,504	
	Costa Cruises			
	Costa Allegra	6	4,274	
	Costa Magica	1	3,352	
	Costa Mediterranea	1	2,568	
	Norwegian Cruise Line			
	Norwegian Sun	1	2,093	
	Holland America			
	Veendam	7	9,008	
	Westerdam	5	7,551	
	Princess Cruises			
	Coral Princess	4	7,932	
	Golden Princess	2	5,505	
	Sea Princess	1	2,019	
	Star Princess	12	32,096	92 248,039
P & O CRUISES				
	Aida Aura	23	28,389	25 32,378
	Oceania	2	3,989	
PULLMANTUR CRUISES				
	Holiday Dream	41	30,180	41 30,180
ROYAL CARIBBEAN				
Celebrity Cruises	Explorer of the Seas	1	3,510	
	Freedom of the Seas	30	120,618	
	Radiance of the Seas	5	11,047	
	Rhapsody of the Seas	1	2,321	
	Century	4	7,346	12 22,530
	Constellation	1	2,044	
	Galaxy	7	13,140	
		12	14,702	12 14,702
OTHER				
GRAND TOTAL				219 485,325

Źródło: Tamże, s.47.

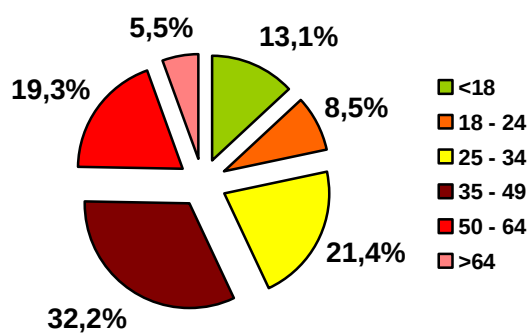
2.2. Profile turystów przyjeżdżających na Jamajkę.

Tab.13. Struktura wiekowa turystów przyjeżdżających w 2006 r.

Przedział wiekowy	Liczba turystów	%
<18	220 319	13,1%
18 – 24	143 455	8,5%
25 – 34	359 505	21,4%
35 – 49	540 099	32,2%
50 – 64	323 363	19,3%
>64	92 164	5,5%
Suma	1 678 905	100%

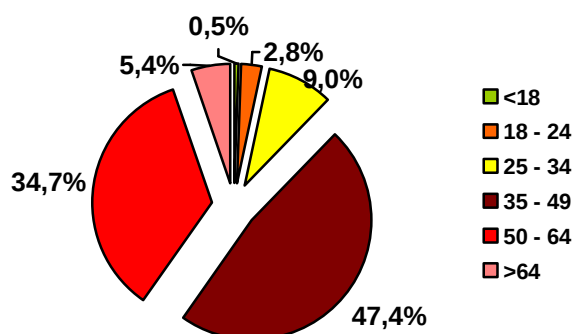
Źródło: Tamże, s.32.

Ryc.10. Struktura wiekowa turystów przyjeżdżających w 2006 r.

Źródło: Tamże, s.32.

Ryc.11. Struktura wiekowa pasażerów rejsów w 2006 r.

Źródło: Tamże, s.32.

Ciekawym zjawiskiem wśród uczestników rejsów jest struktura płci, aż 74,7% osób stanowiły kobiety, mężczyźni natomiast tylko 25,3%.

Tab.14. Struktura płci przyjeżdżających na Jamajkę.

Płeć	Liczba (ogółem)	%	U.S.A	%	Kanada	%	W. Brytania	%
Mężczyźni	786 338	46,8%	549 863	46,2%	70 822	46,1%	80 299	45,8%
Kobiety	892 567	53,2%	640 858	53,8%	82 747	53,9%	95 064	54,2%
Suma	1 678 905	100%	1 190 721	100%	153 569	100%	175 363	100%

Rodzaj zakwaterowania

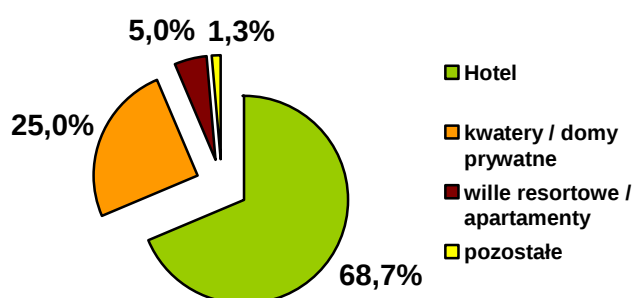
W obiektach hotelarskich sprzedano ogółem 3 572 199 noclegów, co w stosunku do 3 250 167 noclegów w roku 2005, dało 9,9% wzrost. Stopień wykorzystania pokoi wyniósł 62,8% (2006r.) i w porównaniu do roku poprzedniego wzrósł o 1,6%. W tym: - hotele typu all-inclusive wykorzystanie pokoi na poziomie 71,2% (wzrost o 1,6%), - pozostałe hotele (bez opcji all-inclusive) 42,3% oraz spadek 0 0,2% w stosunku roku 2005.

Tab.15. Rodzaj zakwaterowania

Rodzaj zakwaterowania	Turyści innych narodowości	%	Emigranci jamajscy	%
Hotel	1 084 744	68,7%	4 143	4,1%
Kwatery / domy prywatne	394 915	25%	95 897	95,2%
Wille resortowe, apartamenty	78 899	5%	470	0,4%
pozostałe	19 649	1,3%	188	0,3%
Suma	1 578 207	100%	100 698	100%

Źródło: Tamże, s.72.

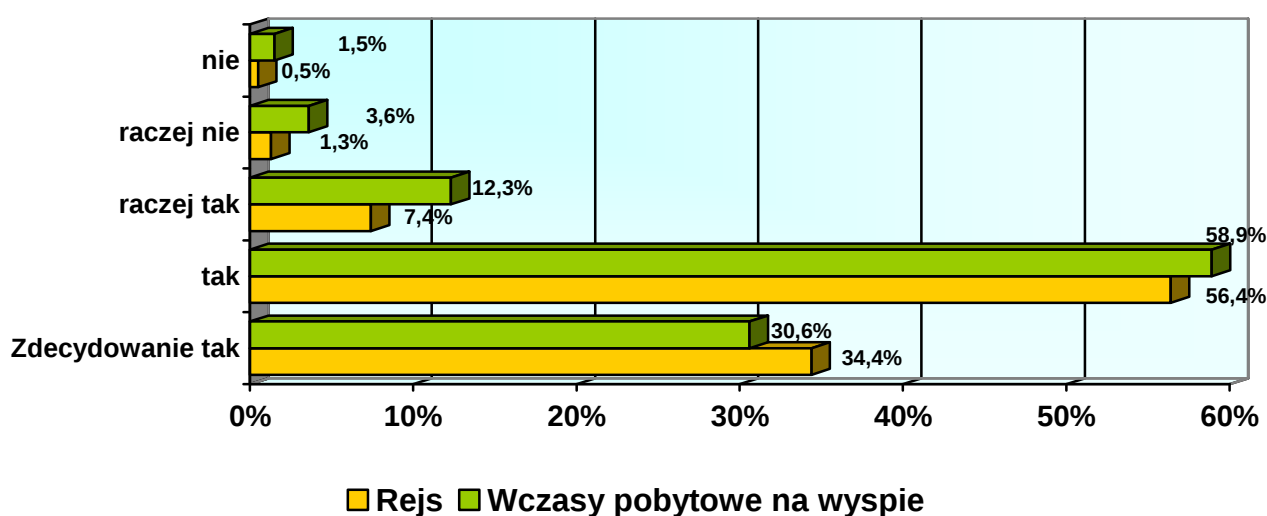
Ryc. 12. Rodzaj zakwaterowania (nie wliczając jamajskich emigrantów)

Źródło: Tamże, s.72.

W badaniach ankietowych prowadzonych przez Ministerstwo Turystyki na Jamajce, zadano ankietowanym pytanie o ponowny powrót na wyspę. Analiza zawiera podział na wakacje na lądzie (wczasy pobytowe) i udział w rejsie.

Ryc.13. Ponowny przyjazd na Jamajkę.

Źródło: „Cruise Ship Passenger Satisfaction Survey 2006”, Jamaica Tourist Bard. s.18.

2.3. Baza turystyczna i infrastruktura

2.3.1. Baza hotelarska

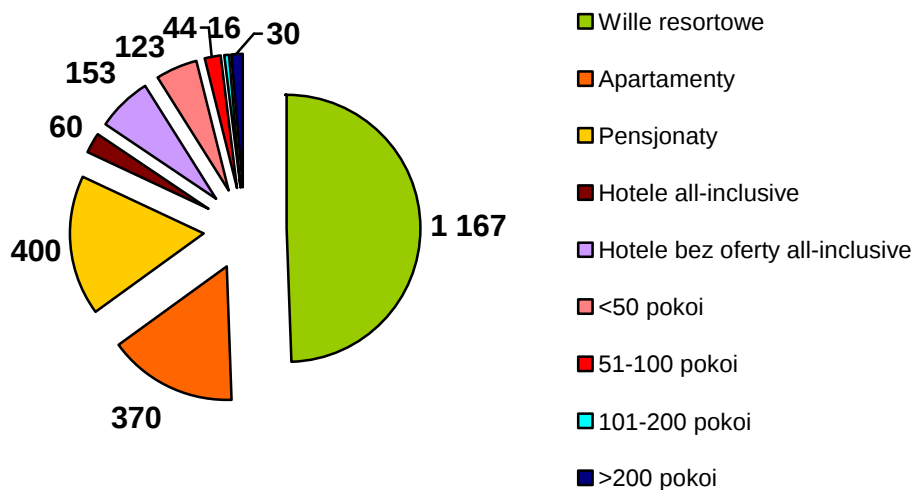
Baza zapewniająca turystom zakwaterowanie jest na Jamajce bardzo dobrze rozwinięta. Hotele i ośrodki oferują szeroki zakres usług takich jak: spa, sporty wodne, tenis, golf. Posiadają także pakiety dla turystów chcących spędzić tam miesiąc miodowy, popularnością cieszą się również hotele które zapewniają rozrywkę dla osób dorosłych np. 3 hotele Hedonism.

Tab.16 Sieci i łańcuchy hotelowe.

Grupa	Sale konferencyjne	Restauracje	Pole golfowe	Spa
Round Hill	Hanover	1	Nie	tak
Round Hill	Georgian			
Round Hill	Pineapple			
Sunset Beach Resort & Spa	1	3	Nie	tak
Sunset Jamaica Grande	8			
Half Moon	-	12	Tak	tak
Rose Hall Beach and Country Club	6	6	Tak	nie
Holiday Inn	3	4	Nie	nie
Ritz Carlton	6	3	Tak	tak

Źródło: witryna internetowa: www.jamaicatoursltd.com

Ryc.14. Struktura bazy hotelarskiej Jamajki (2006r.) – liczba obiektów.

Źródło: Annual Travel Statistic 2006, Jamaica Tourist Board. s.67.

Tab.17. Obiekty noclegowe według regionu i kategorii.

	<50	51-100	101-200	>200	Hotele	Pensjonaty	Wille resortowe	Apartamenty	Suma
Port Antonio (obiekty)	12	2	0	0	14	45	89	1	149
pokoje	253	170	0	0	423	288	258	10	979
Kingston (obiekty)	11	5	2	2	20	99	2	15	136
pokoje	272	346	307	653	1578	367	12	151	2108
Montego Bay (obiekty)	28	10	7	9	54	64	379	14	511
pokoje	751	771	994	3376	5892	505	1302	223	7922
Ocho Rios (obiekty)	17	12	6	9	44	58	421	279	802
pokoje	457	887	848	3819	6011	333	1186	456	7986
Negril (obiekty)	42	13	1	9	65	94	246	52	457
pokoje	1180	886	130	2650	4846	855	695	53	6449
Pld. Wybrzeże (obiekty)	13	2	0	1	16	40	30	9	95
pokoje	323	117	0	360	800	293	118	20	1231
Wyspa ogółem (obiekty)	123	44	16	30	213	400	1167	370	2150
pokoje	3236	3177	2279	10858	19550	2641	3571	913	26675

Źródło: Tamże, s.67.

2.3.2. Baza komunikacyjna (patrz załącznik nr.2)

Łączna długość dróg na Jamajce wynosi 20 996 km. Drogi utwardzone to 15 386 km (w tym 33 km dróg expressowych), nieutwardzone 5610. Na wyspie znajduje się 736 mostów. Głównym przewoźnikiem w transporcie lądowym jest JUTC (Jamaican Urban Transit Company), obsługuje on 43 dworce. Trwa budowa głównej autostrady która połączy 2 wielkie kurorty: Montego Bay i Kingston.

Ciekawą alternatywą dla transportu publicznego jest JUTA (Jamaica Union for Travellers Association), czyli transport przygotowany specjalnie dla turystów, który oferuje przewozy komfortowymi autokarami, autobusami lub samochodami. Na wyspie znajduje się wiele wypożyczalni samochodów oraz postojów taksówek.

Długość linii kolejowych wynosi 370 km, 207 km należy do Jamaica Railway Corporation (Jamajskiej Korporacji Kolejowej).

Na wyspie znajdują się 43 lotniska, w tym 14 jest zamkniętych (część uległa zniszczeniu po przejściu huraganu). Międzynarodowe lotniska są dwa: w Kingston (Norman Manley) i Montego Bay (Sangster) – nazwy pochodzą od nazwisk poprzednich premierów. Pozostałe to lotniska prywatne (21), publiczne (4) oraz należące do wojska (2). Popularną formą transportu są właśnie krótkie krajowe loty lokalnymi liniami lotniczymi.

Tab.18. Międzynarodowe lotniska Jamajki.

	Liczba pasażerów	Towary (w kg)	Samoloty
Norman Manley International Airport (NMIA)	1 715 078	16 136 003	23 304
Sangster International Airport (SIA)	3 389 245	4 148 448	48 706

Źródło: witryna internetowa Stowarzyszenia Linii Lotniczych Jamajki: www.aaj.com.jm/statistics/index.php

Najważniejsze porty morskie to Kingston, Port Esquivel, Ocho Rios, Montego Bay, Port Kaiser, Port Rhoades, Rocky Point (dokładne dane dotyczące ruchu pasażerów w określonych portach – patrz Tab.10.)

Baza gastronomiczna i towarzysząca.

Liczba restauracji ogółem wynosi 185, w tym oferujące kuchnię karaibską: 33. Specyficzne potrawy, typowo jamajskie oferują 52 restauracje. Natomiast owoce morza turysta znajdzie w 11 obiektach. Oprócz tego, w każdym mieście jest wiele barów, dyskotek, knajpek i kafejek.

Pola golfowe – 13; szpitale – 5; kasyna – 9 ; ośrodki oferujące możliwość uprawiania sportów

wodnych (nurkowanie, surfing, wypożyczanie sprzętu wodnego itp.) – 10; parki i ogrody – 26; zoo – 1; parki wodne – 4; muzea – 10; centra spa (samodzielne – nie w hotelach) – 3.

2.3.3. System dystrybucji usług turystycznych.

Główni touroperatorzy i biura podróży:

-Aero International Shipping Co.	-Island Holidays (Ja)
-Aero International Travel Agency	-Jamaica Story Tours
-Allied Travel of Jamaica	-Jamaican Packages
-Atlas Travel	-Sabre Int. Inc. Jamaica Branch
-Beacon Travel Service	-Spring Break
-Bon Voyage Travel Service	-Sun Splash Tours
-Caribbean International Tours Ja	-Student Travel Services
-Chin Yee's Travel Service	-Terk Travel
-Columbus Travel Service	-Trafalgar Travel
-Compact Travel Agency	-Trans-Continental Travel Agency
-Cosmopolitan Travel & Tours	-Transit Dimensions
-Courtesy Travel & Tours	-Travel Advisors
-DaVinci Jamaica Vacations	-Travel Centre
-Discovery Travel	-Travel Experts
-Distinctive Travel & Tours	-Travel Experts
-Escape Tours & Travel	-Travel Incorporated
-Express Travel Services	-Travel Options & Tours
-First Discount Travel	-Travel Parnters
-Fly/Drive Jamaica & Sunshine Adventure	-Travel Planners
-Jamaica Limited	-Travel Plus
-Grace Kennedy Travel	-Travel Unlimited
-Harris Donovan S	Travelmania
-Instant Travel Service	-Unique Travel Services
-International Travel Services	-Villas Caribe

Najważniejsze portale internetowe:

- www.visitjamaica.com/home/Default.aspx - jest to portal, którym kieruje Jamaica Tourist Board, jest to jedna z rządowych agencji do spraw turystyki. Na stronie funkcjonują obszerne bazy ofert touroperatorów oraz wyszukiwarki odpowiednich pakietów wakacyjnych.
- www.jamaica-travel-vacation.com/ - informacje o kurortach, zakwaterowaniu, atrakcjach,

gastronomii.

- www.insidersjamaica.com/home/default.aspx
- www.discoverjamaica.com/
- <http://www.cruisejamaica.com/>
- <http://www.beautiful-jamaica.com/welcome.html>
- <http://www.jamaicaweb services.com/bigshiptours/>
- <http://www.caribicvacations.com/html/>
- <http://www.toursofjamaica.com/>

Promocja

Ostatnia kampania reklamowa jamajki sygnowana była hasłem : *Once you go, you know*. Ma ono oddać wszelkie uczucia towarzyszące poznawaniu wyspy i jej atrakcji. Uczucie to porównane jest do „duchowego przeżycia”, które zostaje we wspomnieniach na zawsze. W 2006r. rozpoczęto emisję spotu telewizyjnego w Stanach Zjednoczonych i Japonii.

Ryc.15. Logo Jamajki

Źródło: Jamaica Brand Manual, 2006.

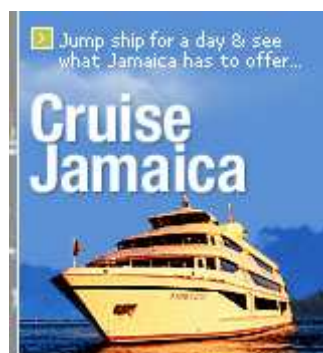
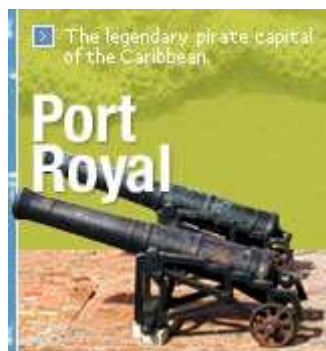
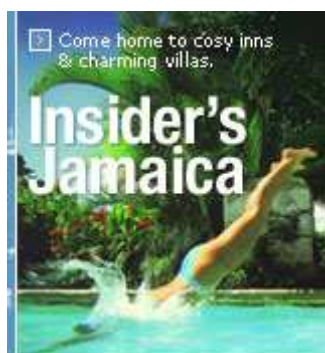
Działania promocyjne prowadzą głównie: Jamaica Tourist Board (JTB), Tourism Product Development Company (TDPCo), Jamaica Promotions Corporation, Jamaica's export and investment promotion agency (JAMPRO), Leisure Industry Departament oraz organizacje i stowarzyszenia poszczególnych sektorów w branży turystycznej.

Jednostki, które prowadzą działania marketingowe za granicą znajdują się w następujących miastach: Nowy York, Los Angeles, Miami, Chicago, Toronto, Londyn, Quebec, mniejsze punkty działają w Niemczech, Włoszech, Francji, Holandii. Wyspę promują także zagraniczne ambasady i konsulaty. Portale internetowe w większości pokrywają się z wymienionymi wyżej adresami, można wymienić jeszcze: www.everythingjamaican.com/.

Struktura Ministerstwa Turystyki dzieli się na departamenty i agencje:

Bath of St. Thomas the Aspostle; Devon Mouse; Jamaica Reservation Services Limited; Jamaica Tourist Bard; Jamaica Vacations Limited; Milk River Bath; River Rafting Authority; Tourism Enhancement Fund; Tourism Product Development Company.

Ryc.16. Broszury promocyjne.

Źródło: witryna internetowa : <http://www.visitjamaica.com/home/Default.aspx>

ROZDZIAŁ III – PODSUMOWANIE

Turystyka Jamajki jest bardzo dobrze rozwinięta. Dzięki szeroko zakrojonym działaniom promocyjnym, dociera do zróżnicowanych sektorów turystów. Nie bez znaczenia dla rozwoju infrastruktury jest pomoc w zakresie dostępu informacji dla inwestorów z całego świata. Istnieje specjalny portal www.jamaicatradeandinvest.org/ - gdzie znajdują się niezbędne wskazówki, porady oraz trendy występujące w branży turystycznej. System informacji działa szybko i sprawnie, ogólnodostępne są szczegółowe raporty, analizy i statystyki z różnych dziedzin gospodarki. Na wyspie działa główne Ministerstwo Turystyki oraz wiele organizacji pozarządowych, których działania są bardzo efektywne. Widać to we wzroście nowych inwestorów (np. Hiszpania), nowych kontraktach (z liniami rejsowymi) oraz w rosnącej tendencji wzrostowej przyjazdów turystów – pomimo klęsk żywiołowych i dużym współczynniku przestępstw na wyspie. Wspomniane ministerstwo opracowało szczegółowy plan rozwoju branży turystycznej oraz kreowania nowych marek (Plan Rozwoju Jamajki na lata 2000 – 2030). Plan ten w zasadzie obejmuje wykorzystanie nisz rynkowych – typu: oferty wakacyjne dla singli, poszerzenie usług dla turystów biznesowych, przewidziany jest rozwój eko – turystyki i turystyki kulturalnej.

Tab. 19. Analiza SWOT (opracowanie własne)

Mocne strony	Słabe strony
• Egzotyczne położenie, • Ciepły tropikalny klimat, • Powszechność użycia dolarów amerykańskich, • Urzędowy język angielski, • Nowoczesna i bogata infrastruktura hotelarska i gastronomiczna, • Brak obowiązku wizy (tylko wiza wydawana po przylocie na wyspę), • Sporty wodne (nurkowanie), • Inne sporty (golf, wspinaczka, rafting), • Wykwalifikowany personel, • Dobre połączenia lotnicze, • Bliskie położenie w stosunku do Ameryki Północnej,	• Wysoki współczynnik przestępstw, • Wysoki współczynnik ubóstwa, • Nadmiar sprzedawców ulicznych, przede wszystkim na plażach, • Wysoka populacja owadów, insektów, • Powszechność narkotyków,
Szanse	Zagrożenia
• Popularność muzyki reggae oraz postaci Bob'a Marley'a – co cieszy się dużym zainteresowaniem turystów, • Popularność ruchu Rastafari oraz kultury i sposobu życia, jaki propaguje, • Ośrodki, kieujące swoją ofertę do młodych małżeństw – czyli miodowe miesiące,	• Częste anomalie pogodowe, gwałtowne huragany, sztormy, • Możliwość chorób i infekcji, spowodowanych przez pogodę lub insekty, • Nie ujednoliconą kategoryzacją bazy hotelarskiej (w ramach jednej kategorii zdarza się duża różnica standardu),

Bibliografia

1. Kruczek Z., Zarys Geografii Turystycznej – kraje pozaeuropejskie, wyd. Proksenia, Kraków 2002, s. 104 -106.
2. Wielka Encyklopedia PWN, wyd. PWN, Warszawa 2002, s.376 – 378.
3. Geografia Turystyczna Świata, pod. red. Warszńska J., cz.2, wyd. PWN, Warszawa 1997, s.324 – 325.
4. Annual Travel Statistic 2006, Jamaica Tourist Board.
5. Measurement of Visitor Expenditure in Jamaica 2006, Jamaica Tourist Board.

Witryny internetowe:

-www.visitjamaica.com/home/Default.aspx - kierowana przez Jamaica Tourist Board,
-www.jtbonline.org/ - na, której publikowane są najważniejsze raporty i statystyki dotyczące turystyki na Jamjce,
-www.cruisejamaica.com/ - strona Stowarzyszenia Przewoźników rejsowych,
-www.aaj.com.jm/ - witryna Stowarzyszenia Portów Lotniczych Jamajki,
-www.investjamaica.com/sectors/tourism/stats.php - informacje dla osób chcących inwestować w sector branży turystycznej,
-www.statinja.com/stats.html - strona Urzędu Statystycznego Jamajki
-www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/jm.html - jamajka w liczbach opracowana przez CIA,
-www.jis.gov.jm/govern_links/index.asp#S – serwis informacyjny, zawiera bazę linków i adresów najważniejszych instytucji rządowych I organizacji pozarządowych Jamajki,

Spis tabel

Tab. 1. Struktura wiekowa mieszkańców Jamajki, s.4
Tab. 2. Struktura sektorowa zatrudnienia i udziału w wytwarzaniu PKB, s.5
Tab.3. Kalendarz imprez i festiwali, s.9
Tab.4. Kraje emitujące turystów, s. 13
Tab.5. Przyjazdy pasażerów rejsów z uwzględnieniem sezonu, s.15
Tab.6. Wydatki pasażerów rejsów, s.17
Tab.7. Podział liczby przyjazdów ze względu na cel wizyty, s.17
Tab. 8. Kurorty Jamajki ze względu na liczbę przyjazdów, s.18
Tab. 9. Długość pobytu ze względu na rodzaj zakwaterowania, s.19
Tab. 10. Średnia długość pobytu ze względu na regiony emitujące turystów, wyrażona w liczbie nocy, s.20

- Tab. 11. Przyjazdy według lotów rejsowych i czarterów, s.20
- Tab. 12. Pasażerowie rejsów według ich liczby oraz portów, s.22
- Tab.13. Struktura wiekowa turystów przyjeżdżających w 2006 r., s.23
- Tab.14. Struktura płci przyjeżdżających na Jamajkę, s.24
- Tab.15. Rodzaj zakwaterowania, s.24
- Tab.16 Sieci i łańcuchy hotelowe, s.25
- Tab.17. Obiekty noclegowe według regionu i kategorii, s.26
- Tab.18. Międzynarodowe lotniska Jamajki, s.27
- Tab. 19. Analiza SWOT, s.31

Spis rycin

- Ryc.1. Mapa, s.3
- Ryc.2. Struktura przyjazdów, s.12
- Ryc. 3. Miesięczny rozkład liczby przyjazdów w latach 2002 – 2006, s.13
- Ryc.4. Struktura przyjazdów ze względu na rynki emitujące w 2006 r., s.15
- Ryc.5. Szacunkowe wpływy z turystyki z lat 1997 – 2006, s.15
- Ryc.6. Wydatki odwiedzających ogółem, s.16
- Ryc.7. Wydatki turystów w przeliczeniu na osobę według regionów emisyjnych w US\$, s.17
- Ryc.8. Cele przyjazdów, s.18
- Ryc. 9. Podział przyjazdów pasażerów rejsów według portu, s.19
- Ryc.10. Struktura wiekowa turystów przyjeżdżających w 2006 r., s.23
- Ryc.11. Struktura wiekowa pasażerów rejsów w 2006 r., s.23
- Ryc. 12. Rodzaj zakwaterowania, s.24
- Ryc.13. Ponowny przyjazd na Jamajkę, s.25
- Ryc.14. Struktura bazy hotelarskiej Jamajki (2006r.) – liczba obiektów, s.26
- Ryc.15. Logo Jamajki, s.29
- Ryc.16. Broszury promocyjne, s.30

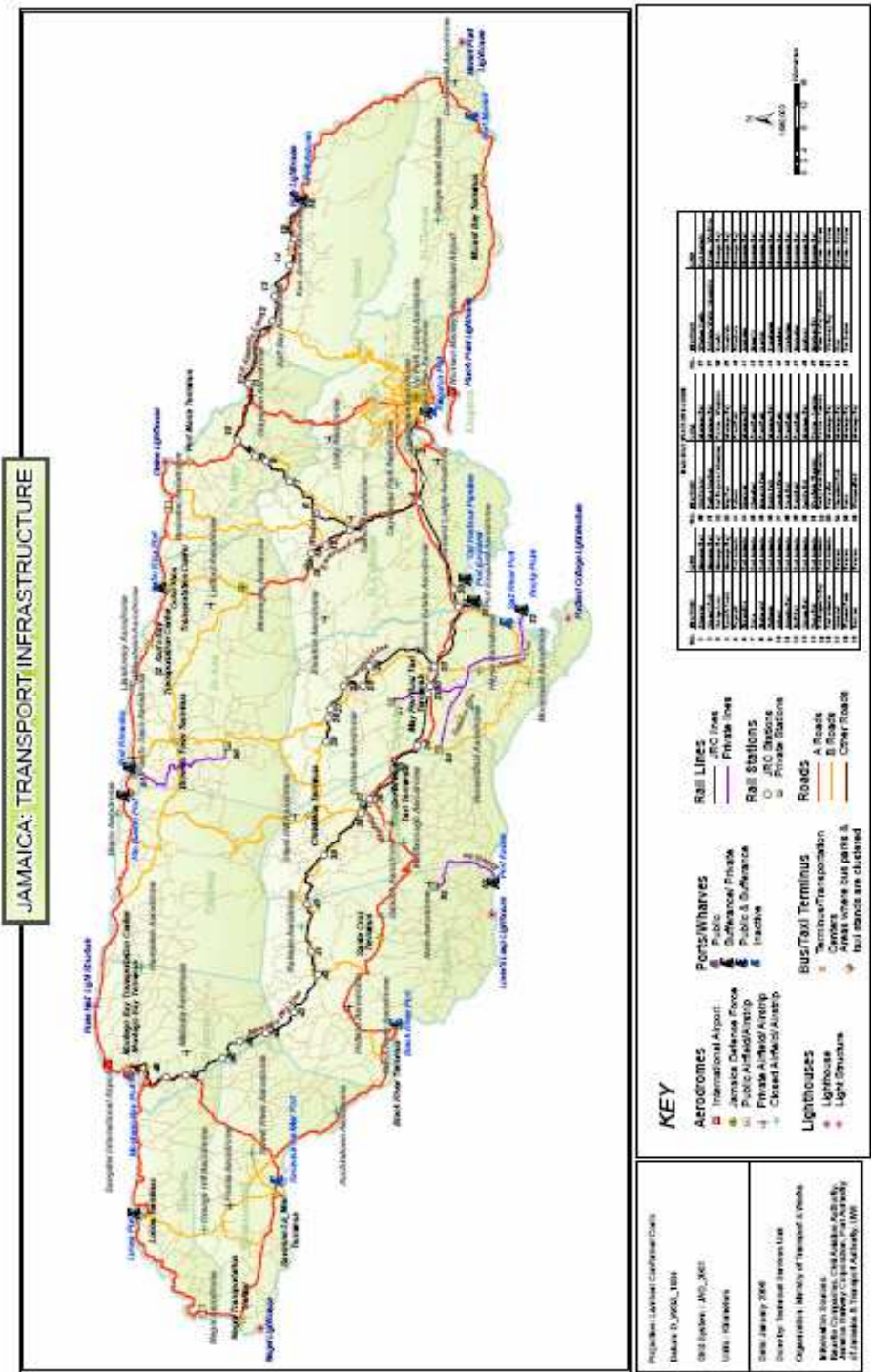

TABLE 32
AIRLINES SERVING JAMAICA
2004 - 2006

SCHEDULED AIRLINES	2004	2005	2006
AIR CANADA	Calgary Halifax Montreal Toronto Winnipeg	Calgary Halifax Montreal Toronto Winnipeg	Calgary Halifax Montreal Toronto Winnipeg
AIR EUROPE	Milan/Havana		
AIR JAMAICA	Antigua Atlanta Baltimore Barbados Belize Bonaire Boston Cayman Chicago Curacao Ft. Lauderdale Havana Houston London/Heathrow Los Angeles Manchester Miami Nassau Newark New York Philadelphia Orlando St. Lucia Toronto	Antigua Atlanta Baltimore Barbados Bonaire Boston Cayman Chicago Curacao Ft. Lauderdale Havana Houston London/Heathrow Los Angeles Manchester Miami Nassau Newark New York Philadelphia Orlando St. Lucia Toronto	Antigua Atlanta Baltimore Barbados Bonaire Cayman Chicago Curacao Ft. Lauderdale Havana London/Heathrow Los Angeles Manchester Miami Nassau Newark New York Philadelphia Orlando St. Lucia Toronto
AIR JAMAICA EXPRESS	Cayman Havana Nassau Port-au-Prince Santiago-de-Cuba Santo Domingo Turks & Caicos Is.	Havana Nassau Port-au-Prince Santiago-de-Cuba Santo Domingo Turks & Caicos Is.	
AMERICAN AIRLINES	Boston Miami New York	Miami New York	Dallas Miami New York
AIR SUNSHINE/SHARK/LYNX AIR.	Guantanamo Bay	Guantanamo Bay	Guantanamo Bay
AMERICAN TRANS AIR.	Chicago		
BRITISH AIRWAYS	London/Gatwick	London/Gatwick	London/Gatwick
B.W.I.A.	Antigua Barbados Port of Spain St. Maarten	Antigua Barbados Port of Spain St. Maarten	Antigua Barbados Port of Spain St. Maarten
CAYMAN AIRLINES	Grand Cayman	Grand Cayman	Grand Cayman
COPA	Panama	Panama	Panama
CONDOR	Frankfurt Munich	Frankfurt Munich	Frankfurt Munich
CONTINENTAL AIRLINES	Newark	Houston Newark	Houston Newark
DELTA AIRLINES	Atlanta	Atlanta Cincinnati Philadelphia	Atlanta Cincinnati
L.T.U.	Dusseldorf Frankfurt	Dusseldorf	Dusseldorf Munich
MARTIN AIR	Amsterdam	Amsterdam	Amsterdam
NORTHWEST AIRLINES	Detroit Memphis Minneapolis	Detroit Memphis Minneapolis	Detroit Memphis Minneapolis
SPIRIT AIRLINES		Ft. Lauderdale Orlando	Ft. Lauderdale Orlando
SURINAM AIRWAYS			Paramaribo
UNITED AIRLINES	Chicago	Chicago Washington D.C.	Chicago Washington D.C.
U.S.AIR	Boston Charlotte Philadelphia Pittsburgh	Boston Ft. Lauderdale Charlotte Philadelphia	Boston Ft. Lauderdale Charlotte Philadelphia Pittsburgh
VIRGIN ATLANTIC			London/Gatwick

